

## **Metsätalouden mahdollisuudet**

Matti Kärkkäinen  
emeritusprofessori, puuntuottaja

Metsätalouden tulonmuodostuksessa on pantu suuria tulevaisuuden odotuksia aineettomien palvelujen myynnille. On esitetty, että maanomistajalle voitaisiin maksaa kauniin maiseman säilyttämisestä, erilaisten virkistyspalvelujen myynnistä ja monesta muusta tuotteesta, joiden tuottaminen ei välttämättä muuttaisi metsäkuvaa ainakaan huonompaan suuntaan.

Myös Suomessa on pyritty tutkimuksen keinoin selvittämään, millaisia taloudellisia mahdollisuuksia liittyy maisemanvuokraukseen ja maisema- ja virkistysarvokauppaan. Yleinen tutkijoiden käsitys on, että pidemmän päälle on kestävämpi vaihtoehto luottaa kaavoitukseen. Sen toimenpidekiellot siirtävät taloudellisen rasituksen lähes kokonaan maanomistajan vastattavaksi. Samoin pidetään huonona ratkaisuna säätää matkailuyrityksille ylimääräinen kiinteistövero, jonka tuotto käytettäisiin maanomistajan tuottamien ympäristöpalvelujen ostamiseen. Katsotaan, että markkinalähtöinen aineettomien palvelujen kauppa on kestävin ratkaisu.

Matkailullisesti tärkeällä Ruka-Kuusamon alueella on selvitetty, paljonko matkailijat olisivat valmiita maksamaan maisemasta ja muista metsätalouden aineettomista palveluista. Viikon mittaisen oleskelun aikana matkailijat olisivat valmiita maksamaan keskimäärin 12 euroa miellyttävästä maisemasta tai 10 euroa monimuotoisuuden turvaamisesta. Maksuhalukkuus on tulkittava vähäiseksi palvelujen vaatimaan pinta-alan verrattuna. Matkailija on yhden tulkinnan mukaan ahne ja sita: esimerkiksi ulkoilureittien väheneminen koetaan menetyksenä, mutta niiden lisäyksestä ei haluta maksaa.

Kun Suomen parhaimmilla matkailualueilla aineettomien metsäpalvelujen näkymät ovat heikonpuoleiset, voi huoletti päätellä, ettei kiuruvetinen metsänomistaja pysty hyötymään taloudellisesti metsämaisemastaan. Pyytäjiä voi löytyä, mutta ei maksajia.

Toinen suuria toiveita herättänyt ajatus on panostaa uusiin metsäteollisuustuotteisiin. Puhutaan biotalouden mahdollisuuksista. Metsätalouden kannalta kyse on mm. siitä, että puusta voidaan valmistaa muutakin kuin sellua ja paperia, esimerkiksi liimoja, muovinkaltaisia tuotteita ja jopa hajuvesiä ja arvokkaita lääkeaineita.

Ajatus ei ole uusi. Jo yli sata vuotta on tiedetty, että puun ligniinistä voidaan valmistaa esimerkiksi leipomuksiin tarvittavaa vanilliinia. Satavuotinen kokemus myös on, että puun sivutuotevirroista voidaan saada aikaan kaikkea muuta paitsi rahaa.

Olenaisesti kyse on siitä, että jos jotakin ainetta saadaan Suomen kolmesta pääpuulajista hiukan, maailmalta löytyy puulajeja, joista saman tuotteen saanto on kymmen-, sata- tai tuhatkertainen. Pelkkä kemiallinen mahdollisuus ei takaa sitä, että valmistus olisi Suomessa kannattavaa.

Toinen toiseikka on, että pienten pitoisuuksien kemia on käymässä vanhanaikaiseksi. Jos puusta löytyy jokin arvokas lääkeaine, sen kemiallisen erottamisen vaihtoehto on nykytekniikalla käyttää geenimuunneltua organismia, joka tuottaa samaa ainetta puhtaampana ja halvemmin kustannuksin. Puun osuus jää siihen, että se lahjoittaa olennaiset geenit tuotantoon paremmin soveltuville organismeille.

Myös puun solukkoviljelmä voi tulla kyseeseen. Esimerkiksi kun marjakuusesta onnistuttiin erottamaan tehokas syöpälääke, vain aluksi se uutettiin puusta. Nykyisin tuotanto perustuu jättimäisissä tankeissa tapahtuvaan solukkoviljelmään.

Onko metsätaloudella sitten mitään hyviä tulevaisuuden odotuksia?

Ehdottomasti on. Niin pitkälle kun voidaan analyyttisin menetelmin arvioida, suomalaisesta puusta tehdyille tuotteille on vakaata kysyntää. Lähivuosikymmenien suurin kassavirta vain tulee edelleen sahatarvarasta, vanerista ja sellusta.

Hyviin odotuksiin nähden on hämmäntävää, ettei perinteisen metsätalouden mahdollisuuksia käytetä täysin hyväksi. Pelkän taimikonhoidon kannattavuus on taloudellisesti niin hyvä, ettei sen veroista sijoitusta oikein löydy pörssiosakkeista. Tehokas puuntuotanto on edelleen taloudellisesti kannattavaa. On puuntuottajan oma valinta, haluaako hän saada kestävä metsätaloutta noudattaessaan nettotuloja hehtaaria kohti keskimääräisen 100 euroa hehtaarilta vai 200 euroa.

Yhteiskunnallisesti olisi tärkeää, että puuntuottajan kohtuulliset elinkeinomahdollisuudet turvattaisiin. Erityistä huolta herättää, että Kiuruvedellä ja yleisesti Pohjois-Savossa on männyn ja rauduskoivun viljely romahtanut liian suuren hirvikannan takia. Kun kuusta joudutaan hirvituhojen takia viljelemään myös karuilla mailla, se ei ole kenenkään etu. Hirvikannan säätely on palautettava puuntuottajille, koska he maksavat ylisuuren hirvikannan aiheuttamat tuhot metsätaloudelle.